Број 151. У Новом Саду у среду 14. (27.) јула 1910. Година XLV.

Лист излази сваки дан два пута, а недељом и понедељком једаред.

Претплата је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 2 кр. 70 пот. на четврт године 8 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 25 п. на четврт године 9 кр. 75 пот. — За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Појединим бројевима од петка цена је: за шест године 2 круне, на целу годину 4 кр. за остале земље годишње 6 круна 50 пот.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 121

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Вечерњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЈОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г. Ј. Т. Чавића. Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 30.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији »Заставе«.

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

На преломy.

Данас се састаје у Загребу посланички клуб хрватско-српске коалиције. Не састаје се од своје добре воље, већ по заповести бана Томашића. Коалиција мора да игра, како бан Томашић и верни му побратим Куен свирају. Председник Грга Тушкан сазвао је за данас посланички клуб хрватско српске коалиције, пошто је примио врло занимљиво писмо бана Томашића. У том писму вели бан, да је краљ одбио његову оставку. Према томе је он учинио све, што је према начелима парламентаризма имао учинити, па се нада, да ће хрватско српска коалиција одустати од захтева, да се макне шеф правосуђа Араницки. Ако коалиција усвоји то, онда ће бан Томашић моћи с њоме приступити заједничком раду, ако пак не усвоји, биће политичких трзавица Томашић прети новим изборима. Да би та његова претња имала већег успеха, у краљевом се решењу позива бан Томашић да поднесе своје даље предлоге.

Томашић је дакле завитлао бичем. Он коалицији поручује, да се или поклони — или уклони. За коалицију је овакі положај врло тежак. Да је то странка народна, она би знала како да се држи. Одговорила би бану Томашићу, да неће да слуша његове заповести. Мушки би му рекла: Ниси одржао пакт, па немамо вере да ћеш и у даљем заједничком раду одржати реч. Нека реши народ на изборима. Тако говоре народне странке. Али коалиција је већ зимус, приликом склапања пакта, показала Куену и Томашићу, да се боји нових избора. Само зато је пристала на пакт са Куеном и Томашићем да не дође до нових избора. А зашто се боји нових избора? Зато, што јој је чиновништво окренуло леђа, а без чиновничке помоћи нема мандата за коалицију. Она је управо чиновничка странка. Коалиција је само гледала, да задобије чиновништво, које ће јој довести бираче. Знајући да она чиновницима има да захвали своју победу, коалиција се боји само за чиновнике. Ко ће где бити предстојник, писар, егзекутор и финанц, — то је њена главна брига, као да је народу све друго добро у Хрватској и Славонији.

Али кад је чиновништво видело да коалиција не може више доћи на владу, почело је да јој окреће леђа. Зато се и Томашић овако разговара са коалицијом. Али зато и не сме коалиција да кида са Томашићем, ма да би то учинила свака друга странка, која држи што до своје части и до народног угледа. Томашић је одбацује од себе тера је, а она ипак пада ничице пре њим и изјављује му своју жељу, да и даље остане владина странка. Служиће му слепо, само да којекакве пропалице не изгубе пештанску штипендију. Но ма колико да се коалиција нуди бану Томашићу, он је неће примати целу. Већина ће прихватити његове жеље, а неке посланике ће приморати, да иступе из владине странке. Зато ће на јесен ипак бити нови избори. Онда ће бан на изборима почистити све оне, који му нису по вољи. Не треба заборавити, да је Томашић у Пешти рекао: да он мора у угарски сабор послати потпуно поуздане људе, дакле слепе Куенове присталице. Зато он хоће по сваку цену кавгу са коалицијом, а нови изборни закон биће у његовим рукама.

Но овај сукоб има и други значај. „Србобран“ је изнео како се развијала Араницкова ствар. Куен је пристао да се Араницки отпусти. Кад је хрватско-славонски сабор требао да изврши свој рад, онда је Томашић поново позвао коалицију, да се изјасни у тој ствари, па ако поново изјави жељу да се Араницки отпусти, он ће га пензионисати. На то је коалиција у бановом одсуству донела једногласно решење да се Араницки мора отпустити. После тога је настао обрт у тој ствари. Томашић је из Карлсбада позван у Беч. Посетио је Ерентала, а отуда дошао у Пешту, где је изјавио најодлучније да се Араницки не може отпустити. Није тешко погодити, зашто је био тако одлучан Ерентал је проговорио. „Будапешти Хирлап“ је протумачио то баново држање овако: Српска великоиздајничка парница је парница министра спољних послова. Друго је питање, је ли та парница била паметна ствар. Али министар спољних послова не може се осрамотити. Када би морао Араницки да одступи по жељи коалиције, онда би се тиме признало, да је Ерентал учинио погрешку, а то не може и не сме бити! Беч је дакле проговорио, — онај Беч, коме се коалиција клањала до земљице црне. Поред тога у Бечу добро познају материјал, из којег је састављена коалиција. Тамо се отворено говори, да има у њој и таких елемената, које би ваљало кривично прогонити. То знају и многи чланови коалиције, па се боје распуста сабора. Зато ће се коалиција поклонити Томашићу и верно му служити и даље, док је буде трпео. Ствар је на преломy, а тај прелом биће морална пропаст хрватско-српске коалиције, на чијим ће рушевинама Томашић васкрснути куеновштину, која ће народ гњавити и исисавати.

Бан Томашић и хрватско-српска коалиција.

Као што је познато, данас после подне састаје се на позив банов клуб хрватско-српске коалиције у Загреб. Ту хоће бан да разрачуна са хрватско-српском коалицијом. А по самом његовом писму упућеном председнику коалиције, да ову за данас сазове, види се како бан замишља то разрачунавање: слепу послушност или раскумавање.

Коме ће се царству хрватско-српска коалиција приволети, хоће ли бити једнодушна или ће се разићи, то ће се видети данас после подне. До данас се испоставило толико бар судећи по писању њених листова, да је јача струја за то, да се попусти и с баном и даље ради. И најновије вести, како из Загреба, тако из Беча и Пеште говоре, да ће највећи део коалиције пристати на све жеље банове. Нећемо да се упуштамо у даље разлагање, већ нам је овом приликом смер да изнесемо непосредно пред ову данашњу конференцију, шта је „Србобран“ све писао последњих дана од како је између бана и хрватско српске коалиције дошло до судара, а као што се вели због престојника правосуђа Араницког. Познато је и то да бан није хтео да испуни захтев коали

ПОДЛИСТАК.

ЧЕТИРИ ДАНА.

— В. М. Гаршин. —

(Наставак.)

Напио сам се. Вода је била врућа, али не и покварена, а уз то беше је много. Проживећу још неколико дана. Сећам се, како пише у физиологији свакидањег живота“, да човек без хране може живети више од недељу дана, само ако има воде. Да, тамо је испричана историја самобијце, који се глађу уморио. Живео је врло дуго, јер је пио.

Но, па шта онда? Ако заживим још шест дана, шта ће бити? Наши су отишли, Бугари се разбегли. Пута у близини нема. Свеједно је, мрети се мора. Место да умирем три дана, умираћу недељу дана. Није ли зар боље учинити крај? Крај мога суседа лежи његова пушка одлична енглеска роба. Ваља само да пружим руку; затим — један тренутак и свему је крај. Читава гомила метака лежи ту. Није могао све испуцати.

Да ли дакле да свршим или да чекам? Шта? Спасење? Смрт? Да чекам док до ђу Турци да ми одеру кожу са рањених ногу? Боље ће бити ако сам...

Не, не ваља очајавати; борићу се до краја, до год имам искре снаге у себи. Та ако ме нађу, ја сам спасен. Можда кости нису повређене; излечиће ме. Видећу опет моју домовину, мајку, Машу...

Боже мој, не дај да сазнају праву истину! Нека мисле да сам на месту убијен. Шта ће бити с њима, када чују, да сам се мучио два, три, четири дана!

Окреће ми се у глави; довлачење суседу моме сасвим ме је изнурило. Па још тако страшан смрад. Како је поцрнео... Шта ће бити с њиме сутра или прекосутра? И сада лежим овде само зато, што не могу да се одвучем. Одморићу се и одвућићу се на старо место; на срећу одан де духа ветар па ће односити смрад од мене.

Лежим сасвим изнурен. Сунце ми пржи лице и руке. Немам чиме да се покријем. Да бар ноћ дође што пре; то ће бити друга.

Брзају ми се мисли, губим свест.

*

Дуго сам спавао, јер када сам се пробудио, била је већ ноћ. Све је као и пре; ране ме боле, сусед лежи исто онако голем и непомичан.

Не могу а да не мислим о њему. Зар нисам оставио све мило и драго, превалио довде хиљаду врста, гладовао, зебао, знојио се; зар не лежим најпосле овде у мукама — само зато, што је овај јадник престао живети? Па зар сам ја учинио штогод корисно у војену сврху, осим тога убиства?

Убиство, убица... Па још ко? Ја!

Када сам се решио да идем у рат, мати и Маша нису ме одговарали, ма да су плакали за мном. Идејом заслепљен нисам видео тих суза. Онда нисам разумео (сада знам), шта сам учинио мојим милима.

Зар вреди спомињати? Прошло се не враћа.

А како су моји познаници чудно осудили моју намеру! „Гле лудака! Иде а сам не зна зашто!“ Како су могли тако говорити? Како се те речи слажу са јунаштвом, родољубљем и другим сличним врлинама? Та видели су и они те врлине у мени. Па ипак сам ја — „лудак“. И гле полазим у Кишињев; обесише ми телећак и све војничке потребне ствари. И ја идем заједно са хиљадама других, међу којима ваљада ћеш набројати неколико, што иду

ције и да Араницког смени, зато је поднео оставку, коју краљ није уважио

У 138. бр. „Србобрана“ од суботе 3 (16.) јула доноси „Србобран“ изјаву једног од вођа делегата о конференцији коалиције у Будимпешти, која је одржана у петак 2. (15) јула у Будимпешти, а којој је присуствовао и бан и одељни предстојник Чаврак и Амруш У том се извештају вели и ово:

„Што се тиче умировљења предстојника правосуђа Араницког, то је била и јесте једна од најглавнијих тачака пакта склопљеног између већине сабора и бана Томашића, а потврђеног од министра-председника грофа Куена, т. ј. безодвлачни одступ свију чланова пријатње владе. Само се по себи разумије, да овамо спада одјељни предстојник Араницки и сви Раухови велики жупани:

„Србобран“ даље износи како о „приједпорним“ питањима између Хрватске и Угарске није ни дошло до расправе на тој конференцији

„Делегати су већим дијелом споразумни са бановим изјавама у том питању У начелу не би се они ни противили одгоди до јесени“. т. ј. да се та питања на јесен реше.“

У 139. броју „Србобрана“ 5. (18.) јуна о. г. доноси „Србобран“ уводни чланак под насловом „Банска криза“. У њему вели, како нису истините вести у листовима, да је освета што је коалиција тражила да одступи Раухов одјелни предстојник за правосуђе Араницки, јер је тај одступ уговорен у пакту, на темељу којег је именован бан др Томашић и на темељу којег је створена нова политичка ситуација у Хрватској“.

Доказује, да је коалиција морала тражити одступање Араницког и да не би користила ником па ни самом бану да то није тражила. Наглашује, како је бан изјавио да не може испунити ту тачку пакта, која се односи на одступ Араницког, па вели:

„А какав ауторитет и престиж може да има у земљи бан, који није кадар извршити преузете обавезе. Уз такве околности није његова позиција политички могућа, она је напросто неодржљива, та се демисија (оставка) намеће сама од себе“. „Србобран“ одмах додаје ово: „Из свега изложеног је јасно, да криза, до које је сасвим изненадно дошло, има изразит и јак политички значај, а не особни“.

У истом броју доноси „Србобран“ по будимпештанском дописном уреду изјаву Куенову о кризи банској, у којој се вели: „И хрватски делегати одустали су од својих захтјева, које је бан означио неспроведивима (!), али они остају код тога, да се шеф правосудног одсјека Славко Араницки макне са свог мјеста. Бан неће такође да попусти. Вели, да у том питању као шеф хрватске владе не може ни уопште попустити захтјевима хрватско српске коалиције. Бан је повукао конзеквенције из целог тог положаја“.

У свом 140 бр. од 6. (19) јула о. г. у чланку „Томашићева демисија“ износи како је бан, кад је коалиција поново тражила да се уклони Араницки, позвао ову, да у ствари Араницког поново донесе закључак, те вели: „Коалиција се на овај позив банов, састала и **једногласно закључила**, да се бан има позвати, да исходи извршење пакта гледе Араницког“. Истиче, како су „Народне Новине“ донеле банову изјаву „да је конфликт избио на чисто особном питању“. И вели: „У нашим се заступничким круговима не вјерује, да је бан могао дати таку изјаву, јер је одступ чланова бивше Раухове владе чисто политичко питање, па је зато и решавано пактом“. И додаје: „У осталом преурањена је тврдња, да се коалиција у осталим питањима слаже с баном, јер о тим питањима није било међусобног објашњавања“.

У 142. бр. „Србобрана“ од 8. (21.) јула о. г. има уводни чланак под именом „Провокација“. У том чланку стоји ово: „Провокација је тим већа, што се од коалиције тражи, да прими Рауховог шефа правосуђа, под којим су се одиграли најгрознији правосудни шкандали у Хрватској. И данас, за Томашићеве ере, догађају се шкандали под тим шефом правосуђа“.

„Србобран“ истиче, како је провакација тај захтев да коалиција одустане од пакта, па вели:

„Још онда, кад је пакт прављен, тражио је Томашић од коалиције, да прими Араницког. Послије категоричке изјаве коалиције од 25. јануара о. г., да од пакне може бити ни говора, ако Томашић не напусти Араницког, пристао је Томашић да у пакт уђе одпуст читаве Раухове владе. Гроф Куен је пред депутацијом заступника, коју му је сутра дан после углављеног пакта предвео др. Томашић, изрично изјавио, да пристаје на пакт и да ће одступити читава Раухова влада“. Мало даље додаје „Србобран“: „Управо је смијешна тврдња, да гроф Куен и Томашић, нису могли искупити задану ријеч и мајнути онакву нулу, као што је Араницки. Боље прије, да се није хтело испунити што пакт тражи. Мислило се, да ће се коалиција **ипак покорити** и пристати на Араницког, тим ће се идентифицирати с бившим Рауховим системом и на тај начин за сва времена контромитирати у народу. Тако компромитирана без ослонца у народу и морала би безусловно слушати владу, јер би само помоћу државне власти могла излазити на биралиште“. „Србобран“ пита даље: „У чему се Томашић разликује од Рауха, који се непрестано сакривао за круну, ако се то са његовим знањем догађа“? „Србобран“ наставља: Ако бан и послије одклона своје демисије ступи пред коалицију са захтјевом, да одустане од извршења пакта, онда према постулатима уставности није, да се коалиција покори, него да се апелира на изборнике. У конкретном случају не може у опће бити говора о том, да се коалиција покори, јер она тражи оно, што је осигурано пактом, на који су пристали бан и угарски министар-председник“. И „Србобран“ вели: „Јесу ли они (бан и Куен) извјестили мјеродавно мјесто о свима обвезама, које су према коалицији преузели, то ми не знамо. Ако нису, онда је то њихова кривња и погрешка, и на њима је, да дефинитивно повуку конзеквенције, а не може се тражити од коалиције, да њих извлачи из шкрипа својом капитулацијом“. „Србобран“ још додаје: „Народ је страшно незадовољан са системом, па је управо срећа, што је коалиција одклонила од себе одговорност за тај систем“.

„Србобран“ у свом 144. броју од 10. (23.) јула о. г. доноси уводни чланак под насловом „Положај“. У њему вели од речи до речи ово:

„Коалиција је бившу Раухову владу бојкотирала. Ни с једним чланом те владе, па ни с одјелним предстојником за правосуђе није она хтјела, да подржава ни лични саобраћај. А сад јој се заповиједа, да против јасне одредбе пакта, на који су пристали најмјеродавнији фактори, прими тог одјелног предстојника за члана владе, која се на њу ослања. То је морално немогуће. Али је то и политички немогуће, јер би коалиција тим својим чином накнадно одобрила све правосудне шкандале, који су се за Рауха догађали, и дала у напријед благослов свима онима, који би их у будућности поново хтјели продуцирати. Због тог захтјев, да коалиција одустане од потпуног извршења пакта, може потјецати, као што смо рекли, само из инета, или из тежње и жеље, да се коалиција пристајањем на тај захтјев за сва времена у народу компромитира“.

„Србобран“ додаје даље: „Сувишно је у опће почињати нове преговоре с коалицијом, ако се стоји на становништу, да њој влада на просто може диктирати“.

Изнели смо верно и од речи до речи из „Србобрана“ што је све написао о судару коалиције и бана, изнели смо из „Србобрана“ како су тешки преговори између коалиције с једне, а Куена и Томашића с друге стране; изнели смо из „Србобрана“. од речи до речи, како се коалиција мора држати, а видећемо данас или сутра како ће се у ствари десити.

Политички преглед.

Угарски сабор. На почетку у јучерањој седници посланичке куће угарског сабора поднео је министар правде, Фрања Секељ, законски предлог о грађанском парничком поступку. Владини аминаши су бурним тапшањем пропратили тај доказ „рада“ Куенова министра, а то је „рад“ у томе, што је Куенов министар поднео сабору предлог, који је израдио још бивши министар правде Плос, односно министар Гинтер. Затим је продужена индемнитетска расправа. Независњак Јован Мади Ковач говорио је против давања индемнитета. Министар трговине Хијероними устао је по томе, да брани садању владу против нападаја од стране опозиционих говорника. Али нити је одбранио је, нити је и покушао да је одбрани, него је сву одговорност и кривицу бацио просто на бившу владу и бивши сабор. Када је отпочела подробна расправа, независњак Шимеги је предлагао код II. одељка, да се побољша положај државних, поштанских и брзојавних чиновника и особља, јер је то у интересу и саме државе. Владина већина је одбила тај предлог. Код V. одељка, у коме влада одлаже увођење у живот нових порезних закона, предлагао је независњак Холо, да се од јануара 1911. године уведу у живот бар они закони, по којима се не би опорезивало оно, што је и најсиромашнијем потребно за живот, а тако исто и они закони, по којима би се ударила прогресивна пореза на приходе оних, који живе у иноземству. Увођењу у живот тих закона не стоје на путу никакве препреке. Владини мамелуци одбили су и тај предлог и изгласали индемнитетски предлог и

својевољно, као ја. Они други остали би дома, кад би им дозволили. У осталом и они иду исто тако као и ми „добровољци“, прелазе хиљаде врста и боре се исто као и ми, ако не и боље. И они врше своју дужност, ма да би одмах све манули и отишли — само кад би им дали.

Диже се оштар јутарњи ветар. Цбуње се нијало, полусанана птичица прну. Звезде побледеше. Модро плаво небо бледи, превуче се лаким перастим облачићима; сумрак се подизао са земље. Настајао је трећи дан мога .. Како да назовем то? Живот? Умирање?

Трећи... Колико их још има? Свакако нема још много. Врло сам ослабио и изгледа, да се нећу моћи одвући од лешине. Брзо ћемо се изједначити, те нећемо бити на терету један другоме.

Треба да пијем. Пићу трипут дневно; зајутра, у подне и у вече.

*

Сунце се родило. Огромно коло црвено као крв, уздуж и попреко пресецају и комадају црне гране шипрага. Изгледа, да ће данас бити врућина. Суседе мој — шта ће с тобом бити? Та и сада си ужасан.

Да, страшан је био. Коса му почела опадати. Кожа му, од природе црна, побледела и пожутела; надувено лице толико се затегло, да је пукло за увом. Црви су гмизали онде. Стегнуте ноге у чизмама, надуле се, а велики мехури подигли се на шавовима обуће. Сав се надуо као брег. Шта ће данас сунце начинити од њега?

Не могу издржати тако близу њега. Ма ме шта стало, морам се одвући. А да ли ћу моћи? Још могу дићи руку, одчепити боцу и напити се; али — помаћи своје тешко непомично тело? Па ипак ћу покушати, ма се помицао и за пола корака на сат.

Цело јутро провео сам вукући се. Страшан бол осећам, али шта ми је то сада? Ја већ не умем, не могу да замислим осећање здравога човека. Та већ сам се навикао болу. Тога јутра одвукао сам се на два хвата и био сам на старом месту. Али нисам дуго дисао свеж ваздух, ако и може бити ваздух свеж на шест корака од лешине што се распада. Ветар је мењао правац и опет доносио страшан смрад мени; мука ме храта. Празан стомак стеже се грчевито, преврће ми се утроба. А смрдљиви, заражени ваздух струји на мене.

Падам у очајање и плачем.

(Свршиће се.)

у појединостима онако, како предлаже влада. — Затим се прешло на расправу законског предлога о новацима. После извештаоца Шољмошија говорио је Кошутовац Тот и предлог не прима. Независњак Бакоњи такође не прима предлог и у име независњачке Јустове странке предлаже, да влада што пре поднесе сабору предлог о успостављању самосталне угарске војске. Расправа о новацима ће се данас продужити.

Тиса и Румуни. За време адресне расправе у угарском сабору потакао је Стеван Тиса народносно питање. Сада, кад је владина странка добила огромну већину на изборима и по Тиси уништила народносне странке, Тиса сматра, да је најзгодније време да се реши народносно питање. Тиса неће споразум са свима народностима него само са Румунима. А тај споразум мисли да постигне овако: Пре свега да се најодлучније прогоне и посве онемогуће народносни „агитатори“, затим да се престане с оним ситним изазивањем од стране власти; онда да се саслушају жеље румунске хијерархије и да Мађари Румунима, као победиоци побеђенима, диду понеки уступак као поклон. И тај и такав говор грофа Тисе нашао је одзива у румунским круговима! Званичан лист румунског епископата, „Телеграфул Роман“ прихваћа „наклоност“ Тисину и предлаже, да влада сазове анкету, на којој би се разбистрило народносно, нарочито румунско питање. На ту анкету да се позову сви румунски епископи и нека угледнији световњаци. Један од тих световњака у Великом Сибињу рекао је неком новинару, да они искрено желе споразума са владом. Па тај споразум желе не само румунски православни епископи и блиски им пријатељи, него се така жеља може опазити и у највећих опозиционалаца политичара. Василија Мангру, који је ступио у владину странку, напали су само зато, што није пријавио румунској изборној конференцији у Великом Сибињу, да ће ступити у странку владину. Румуни очекују да ће анкету саззати влада и да ће на ову доћи и мађарски политичари. Таке анкете је било и за време прошле владе, али је на њој постигнут само делимичан успех — Из свега овог се види, да су Румуни свагда тражили додира са владиним круговима; да је румунски православни епископат морао имати већ разговора са Тисом и да би Румуни, бар већина их, по примеру Мангрином, ступили и у владину странку — под неким условима. Ти услови се још таје али је могуће да се тичу наше коже. Зато ћемо пажљиво пратити развој ове ствари.

Војничка побуна у Грчкој. Последњих дана дошло је опет до озбиљних војничких побуна у грчкој престоници Атини. Грчка влада је угушивала сваки глас о тој побуни. Страни листови су дознали тек понешто из казивања неког очевидца. По казивању његову, претпрошлог понедељника, 5. (18.) јула, приредиле су топџије демонстрацију пред војним министарством. Захтевали су, да војни министар одмах поднесе оставку, а влада објави рат Турској. Неки од топџија покушали су, да се дочепају топова Топџијама се придружили и други војници, а часници су били посве немоћни према побуњеницима. Војни министар је брзојавно умолио краља, који је био на летовању изван Атине, да одмах дође у Атину. Краљ је приспео у уторак изјутра, држао је говор побуњеницима и једва је наговорио један део их, да се врате у касарне. Други су побегли у брда

Талијански краљ против умножавања мрнарица. Париски лист „Матен“ доноси план талијанског краља Виктора Емануела, како да се умањи умножавање мрнарица. По том плану не би се смањивао број убојних бродова, него би се међународним уговором утврдило, од колико тона највише смеју бродови бити, са коликом брзином и колико највише могу имати топова. По „Матену“ је талијански краљ једном рекао: Ја сам свој план саопћио човеку, који би по своме положају могао и требао да оствари моју замисао. Али ме нису разумели.

Вести из места и са стране.

Шта се догађа у Лици и Крбави?

Читамо у госпићском „Србину“, да је самостална странка држала у Метку поуздани̇чки састанак, на којем је изабрала општински извршни одбор. Од силне слоге и много разговора није се ништа друго урадило, него је изабран неки извршни одбор Али биће да је ту било великих трзавица, кад „Србин“ мра и ово да напише: „Не разумемо наметање неких наших (самосталских) људи, који би силом хтели да буду свагда бирани“. Још вели, да није лепо кад неко клепетом свог рођеног језика хоће да стиче славу. Ко је тај, не каже нам „Србин“, али да се самосталци од силне слоге међу собом кољу види се! — Трговац Дамјан Љубојевић из Метка напао је у „Србобрану“ личког проту Јову Трбојевића Протин син Никица напао је трговца Љубојевића у присуству оружничког стражмештера и друга два господина и задао му две лаке озледе. Госпићски „Србин“ назива тај нападај мучким, а проту личким Јовуом. Протин је син Текелијин питомац у Будимпешти. „Србин“ додаје још и ове речи: „Да, то је чудан начин просвећивања нашег неучког народа од стране омладинаца, а није баш ни најсветлија сведоџба образованости тих академичара (прота има још једног сина, који је хтео туђи попа Шакића) или код њих не може сва образованост да угуши од бабе наслеђене особине“. Зато нека прота поучи своје синове, да не нападају, јер ће зло бити ако многобројни протини непријатељи ударе на његове синове. — У Србу је био избор општинског већа, на којем су се самосталци ухватили у коштац Госпићски „Србин“ напада због тога чланове српске земљорадничке задруге у Србу, који су друкчије гласали него што то жели пештански стипендиста Перо Крајновић (више не кука због свештеничке дотације!). Све оне, који су гласали против нових Куеноваца, назива „Србин“ рауховцима. Противсамосталска листа протурила је у првом изборном телу 2 кандидата, а у другом телу изабрани су сви они, које је истакла српска земљорадничка задруга. Због тога неки Орловић плаче у „Србину“, па напада председника српске земљорадничке задруге Јову Милеуснића пок. Јове. Сви они који не хтедоше глласати за самосталске капоње, нису више добри Срби, а Јово Милеуснић је вук у овчијој кожи Али самосталцима је у Србу одзвонило. Народ неће више да зна за самосталску чиновничку партају, која се брине само о чиновницима, а народ јој је девета брига. Добре Србе нападају самосталци само зато, што неће да буду чиновничка партаја.

Чокићијаде у Карловцима.

Марта месеца су у Ср. Карловцима обављени избори општинског већа, а данас смо на концу јула, а потврда од жупаније никако да стигне. И овде је маказар употребио своју вештину. Приликом ових избора самосталци су радили у корист сваког туђина против радикала, они су пактирали са овдашњим католицима и дали им четири мандата и све могуће, само да радикална листа не победи. Католици су изјавили и то, да ће они гласати за самосталску листу, али само тако, ако за начелника бирају садањег начелника Душана Милића. Но ту их је и опет маказар изиграо. Иако нису изабрани већници потврђени, ипак се позивају у седнице, а то не би смело бити. Сад телале, да с разлога, што се градоначелник Милић није држао како је то маказар хтео, т. ј, да је гласао за Поповића, неће да га бирају више за начелника. Маказар би хтео и независним људима да управља! Овако хоће само да замажу очи бирачима и већницима, а у ствари су они имали комбинацију готову још и пре самог избора. Онда су већ решили, да бирају за начелника Јована Симеоновића Чокића, благајника српских народно црквених фондова, који би ишао у мировину, а а на овога пак место поставили би Чокићевог зета Ђорђа Ракића, садањег чиновника у књиговодству српских народно црквених фондова. Да богме, да самосталци ово чине све из захвалности према својим људима — нарочито према доктору Цупкалу илити Дрмалу. На ово би имали већници да одговоре, који су бирани од својих бирача грађана само тако, да за начелника бирају Милића, иначе им остаје, ако су часни људи да захвале на мандатима. *Један изборник.*

Српска Матица у Дубровнику.

Идућег месеца почеће Српска Матица у Дубровнику издавати своја издања. Као прво издање издаће „Наше Приморје“ од Марка Цара. По свој прилици изаћи ће још овог лета и „Историја Боке после аустријског владања од 1787 до 1806. и од 1806. до 1818“. Матица је осим тога расписала награде од 1000 круна за дело „Културни и економски развитак Срба у Аустро-Угарској од најстаријег доба до данас“. Рукопис треба послати најдуже до краја 1911. године. Осим тога ступила је Матица у Дубровнику у преговоре са осталим словенским Матицама ради измене књига.

Чика-Стева у Енглеској.

Читамо у митровачком „Српском Раду“: Познати куеновац, чика-Стева В. Поповић, који је у своје време кортешовао по шимановачком срезу за себе и раздавао женама и девојкама сапуне и гранате, свилене мараме и огледалца отићиће у Енглеску, да држи предавање, како се то ради, јер ће сад тамо и женске имати право гласа. Сигурно је, да ће тамо многи кандидат пасти на избору, што је н. пр ћелав. Зато ће чика-Стева већ поучити, како да се и таки допадне женским изборницима и да их освоји!

Ваздушне лађе у служби војске

У Келну се под председништвом грофа Молтке-а образовало једно друштво за грађење ваздушних лађа за војску. Друштво ће се образовати као деоничарско друштво са основним капиталом од два милиона марака. Друштво ће градити такве ваздушне лађе, које ће моћи носити праскаве материје и топове.

Покушаји са Ерлиховим серумом.

Из Великог Бечкерека јављају, да су у овдашњој болници у присуству више лечника чинили покушаје са Ерлиховим серумом на два болесника, на једном човеку средњег доба и на једној девојци од осамнаест година. Мушки болује од крвне болести (сифилиса) већ четири године и на језику и глави је имао отоке од сифилиса У последње време једва је могао јести и говорити. Девојка је такође одавно боловала и већ јој је болест дошла у гушу. Лечници су после уштрцавања констатовали врло повољан резултат. Све су се ране на болесницима залечиле и болест је одмах прешла. Болесници тврде, да нису осећали никакав бол. После пет дана болесници су оставили болницу

Штрајк енглеских железничара

У Енглеској је 25 хиљада железничара ступило у штрајк и тако је сваки промет прекинут. Пошто су возови носили угаљ разним творницама, то су ове морале прекинути рад, јер нису имале угља. Штрајкачи и железничко друштво почели су преговоре и пошто је дошло до споразума, штрајк је престао. Штрајкачи су примили предлог друштва, да ће им за извесно време решити њихове жеље. Друштво неће никог казнити, што је учествовао у штрајку. Железничари су одмах почели свој рад.

Интересантна парница.

Још прошле године је један агилни агент неког осигуравајућег друштва закључио са једним трговцем из Галиције уговор о осигурању живота. Но трговац доцније није хтео да исплати годишњу премију, нашто га друштво тужи суду. Трговац се бранио, да је од агента обманут, што су и његови рођаци потврдили, а и сам трговац се заклео да је истину рекао. На основу ових исказа одреди суд у Бечу рочиште. Али за то време умре овај трговац, те су сад рођаци трговчеви имали интереса да плате годишњу премију и на рочишту су изјавили, да хоће да плате и да пристају да их суд на исплату премије осуди, а друштво је пак било вољно, да тужбу повуче натраг, али пошто друга странка није на то пристала, то је целу ствар решио суд. Па суд је најзад осудио рођаке трговчеве на основу њихових исказа, да плате годишњу премију. Рођаци ће сад тражити од друштва, да им исплати целу осигурану своту.

Престао штрајк.

Дошло је до споразума између радника гвожђа и руда и творничара. По споразуму пристали су радници, да у будуће неће стављати више никакве захтеве и неће више ступати у штрајк. Творничари су пак изјавили, да им једног радника неће отпустити. И тиме је овај спор изравнан.

Одговорни уредник: Константин Брадваровић

С. О. 5052 през. ex. 1910.

Стечај.

У стипетдијској заклади **Петровић-Хариша** има се почетком школске године 1910/11. попунити три питомачка места за трговачку и једно питомачко место за обртничку струку, свако са годишњом стипендијом од 600 круна.

Стипендију ову могу добити само младићи српске народности и истосно-православне вере из земаља угарске круне, а изабрани питомци моћи ће уживати своје стипендије само у којем наставном заводу тих земаља, изнимно пак по допуштењу високог кр. уг. миристарства богочасти и јавне наставе и у којем наставном заводу у иноземству.

При једнаком својству молитеља имају првенство они, који су без имања, пред онима, који таквога поседују; а у истим околностима имају првенство пре свих молитеља сродници основатеља, пок. Марије Хариша рођ. Петровићеве и мужа јој пок. Григорија Хариша из Земуна.

Крсним листом, лечничком сведоџбом о каламљењу богиња и стању здравственом, школском сведоџбом о до сада свршеним наукама и најпосле сведоџбом од политичке власти о имовном стању својем односно родитеља снабдевене молбенице ваља поднети саборском одбору најдуже до 10. 23. августа 1910. године стим, да се у молбеници има навести, камо да се достави одлука саборског одбора после седнице му.

У Карловцима 7./20. јулија 1910. г.

ПРЕДСЕДНИШТВО
српског православног народно-црквног саборског одбора
948 2—3

С. О. 5048/през. ex 1910.

Стечај.

Овим се отвара стечај ради попуњења једног питомачког места у стипендијској заклади **Гавре Адамовића** са стипендијом од годишњих 1200 круна за ученике средњих школа и свеучилишних наука.

Стипендију ову могу получити сиромашни ученици српске народности и православне вере, који су доброг владања, марљиви и који се добро уче; ну сродници оснивачеви имају првенство.

Питомци ове закладе слушају своје науке у отачанственим заводима у Угарсгој и Хрватској и Славонији; ну могу их уз благовремено получену дозволу од високог кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе слушати у иноземству.

Рок за поднашање молбеница саб. одбору траје до 10./23. августа 1910. год. а треба уз молбу привити крсни лист, школску сведоџбу, лечничку сведоџбу и сведоџбу о сиромаштву. Осим тога у у молбеници ваља споменути, камо да се достави одлука саборског одбора после седнице му, а матуранти још и то, којој ће се струци одати.

У Карловцима 7. 20. јулија 1910.

ПРЕДСЕДНИШТВО
српског православног нар. црвв саборског одбора
947 2—3

С. О. 5053/през. ex 1910.

Стечај.

У стипендијској задужбини **А. Е. М. Мојсија Путника** има се попунити једно упражњено питомачко место са стипендијом од годишњих 700 круна.

За стипендијсту може бити изабран само ученик српске народности и православне вероисповести, и то ученик гимназије, реалке, занатлијске, трговачке, економске и рударске школе и виших наука, и исти ужива стипендију све до свршетка наука, ако покаже добар успех у науци и добро владање. Ко већ ужива коју стипендију, не може бити у исти мах и потомац ове закладе.

За слушање наука ван земаља угарске круне уз уживање ове стипендије потребна је претходно получена дозвола високог кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе.

Крсним листом, школском и лечничком сведоџбом као и сведоџбом сиромаштва снабдевене молбенице ваља поднети саборском одбору најдуже до 10. (23.) августа 1910. године с тим, да се у молби има навести, куда да се достави одлука саборског одбора, а матуранти још и то: којој ће се струци одати.

Примећу је се, да сваки молитељ, који моли стипендију из више заклада, има за сваку стипендију засебну молбу са прилозима поднети тако, да прилози у једној молбеници буду оригинални, или оверени преписи, а у осталим молбеницама прости преписи.

У Карковцима 7. (20.) јулија 1910. год.

ПРЕДСЕДНИШТВО 946 2—3
српског православног нар. црвв. саборског одбора

ОБЈАВА.

У смислу одлуке српског православног народно-црквеног саборског одбора бр. С. О. 1289. зап. ex 1910. издаваће се у закуп на јавној дражби земље ниже наведених манастира, и то:

Текући број	Име манастира	Земље ексарендиране год. 1909						Укупно		Дан и месец дражбе	Примедба
		Ораница		Ливада		Пашњака					
		J.	□°	J.	□°	J.	□°	J.	□°		
1	Беочин — — — —	127	855					127	855	1. VIII.	На салашу
2	Бешеново — — — —	283	286			121	318	404	604	30. VII.	
3	Врдник — — — —	208	392	9	888	116	967	334	647	3./VIII.	
4	Вел. Ремета— — — —	244	1063	14	107			258	1170	16./VIII.	
5	Гргетег манастир — —	77	88	16	1032	24	784	118	304	15. VIII.	
6	Јазак — — — — —	288	362	17	1448	138	734	444	944	5./VIII.	На салашу
7	Крушедол — — — —	298	1512					298	1512	17. VIII.	
8	Кувеждин — — — —	317	1319			18	540	336	259	1./VIII.	
9	Ђипша — — — —	23	1323					23	1323		
10	Мала Ремета — — —	329	249	25	1047	54	230	408	1526	8./VIII.	На салашу
11	Привина Глава — — —	363	1327	37	142			400	1469	3./VIII.	
12	Раковац — — — —	109	93	1	639			110	732	30./VII.	На салашу
13	Фенек — — — — —	384	1093					384	1093	8./VIII.	
14	Хопово— — — — —	232	762			28	27	260	789	17./VIII.	
15	Шишатовац — — —	510	1255	27	1472	80	1015	619	542	10./VIII.	
16	Бођан — — — — —	101	980	2	605			103	1585	16./VIII.	
17	Ковиљ — — — — —	757	1537					757	1537	18. VIII.	
18	Грабовац — — — —	121	74					121	74	14./VIII.	
19	Војловица — — — —	821	455	133	1218			955	73	22./VIII.	
20	Златица — — — —	34	1101	18	1252			53	753	26./VIII.	
21	Лепавина — — — —	88	981	42	484			130	1465	4./VIII.	
22	Ораховица { Дреновци —	16	99	9	54	10	880	35	1033		
	{ Пушине —			7	824	4	135	11	959	8. VIII.	У Обрдовцима парохијски стан
	{ Обрадовци	172	1085	67	759	2	811	242	1055		
23	Пакра — — — — —	71	391	18	854	37	1335	127	980	11./VIII.	У Бијелој
24	Бездин— — — — —	270	1025	81	875			352	300	15. VIII.	
25	Св. Ђурађ — — — —	184	881			24	1078	209	359	27. VIII.	

ПРИМЕДБА:

1. Дан дражбе означен је по новом календару.
2. Дражбе почињу у 8 сати пре подне.
3. Где није наведено место дражбе, значи да ће се дражба одржати у манастиру.
4. Земље се издају на 3 године осим манастира Војловице, које ће се издати на 6 година и то парцеларно, манастира Ковиља на 12 година, манастира Бездина и св. Ђурђа на 1 годину.
5. Око салаша издаваће се земља у већем комаду, а остала парцеларно.
6. Досталци полажу одмах при дражби полугодишњу закупнину.
7. Поближи услови могу се сазнати код манастирских управа.

У Карловцима, 9. (22.) јула 1910. г.

945 3—3

Надзорништво срп. нар. црвв. добара.

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.